

СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА КОРУПЦИОННИЯ РИСК В МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ КАТО ЧАСТ ОТ СЕКТОР СИГУРНОСТ

Стефчо Банков, Ангел Калайджиев
Югозападен университет „Неофит Рилски“

Абстракт: Корупцията и корупционните прояви в съвременното общество са бич за нормалното функциониране на държавният апарат и катализират процеси и дейности, които могат да разклатят националната сигурност на системата и да поставят под съмнение нормалното функциониране на държавата. Ето защо политиките за превенция и противодействие на корупционните прояви заемат централно място във функционирането на дадена държава. Същите са съвкупност от специфични дейности, които целят да регулират отношенията между членовете на обществото и държавата, без да взема под внимание различни по своето социално положение субекти. Действията на държавата в множеството различни но единни по своята същност подходи корупционните прояви се възприемат по своето същество като дейност за регулиране на отношенията на равенство в обществото. В съвременното глобализирано общество предизвикателствата от корупцията е една от най-сериозните заплахи за икономиката на която и да е страна. Тя нарушава нормалното функциониране на демократично изградените държавни институции и води до загубване на доверието в тях, заплаха за демократичните ценности и устои на съвременното общество.

Ключови думи: Корупция, публична администрация, превенция, социум, заплахи и възможности на глобализацията, наказателно право, наказателен процес, касационна инстанция, нормативна уредба, отстраняване на допуснати нарушения, защита на правата и интересите на гражданите.

STRATEGIC CORRUPTION RISK MANAGEMENT IN THE MINISTRY OF INTERIOR AS PART OF THE SECURITY SECTOR

Stefcho Bankov, Angel Kalaydzhiev
South-West University “Neofit Rilski”

Abstract: Corruption and corrupt practices in modern society are a scourge on the normal functioning of the state apparatus, catalysing processes and activities that can undermine the national security of the system and challenge the normal functioning of the state. Anti-corruption policies therefore occupy a central place in the functioning of a state. They are a set of specific activities aimed at regulating relations between members of society and the state, without taking into account subjects who differ in their social status. The actions of the state to approach corruption may be different in many ways, but are unified in their nature are perceived in their essence as an activity to regulate relations of equality in society. In today's globalised society, the

challenge of corruption is one of the most serious threats to the economy of any country. It disrupts the normal functioning of democratically established state institutions and leads to a loss of confidence in them, threatening the democratic values and foundations of modern society.

Keywords: Corruption, public administration, prevention, society, threats and opportunities of globalisation, criminal law, criminal process, cassation instance, normative regulation, elimination of admitted violations, protection of the rights and interests of the citizens

В теоретичен аспект стратегическото управление като цяло осигурява постигане на целите на дадена система в дългосрочен план. Според различни изследователи и иноватори в областта на националната сигурност „стратегическото управление или стратегическият мениджмънт е комплексното управление на стратегията на дадена организация. Стратегията от своя страна е пътят, по който една организация постига своите цели и реализира мисията си. Стратегическото управление може условно да се раздели на: стратегическо планиране, формулиране на стратегията, реализация на стратегията и оценка.“

Само по себе си то допринася за устойчивото развитие на дадена система и на отделните компоненти, като подрежда в правилна последователност следните етапи на процеса: изграждане на визия и мисия; разработване на дългосрочни цели и стратегии за постигането им.

Всяка система се характеризира с наличието на субекти и обекти на управление и самия процес, който протича между тях. Процесът е свързан с промените във външната и вътрешната среда, които влияят върху него и се обуславя със следните характеристики:

- обусловеност – отчита влиянието на външната среда върху стратегическото поведение на системата;
- йерархичност – свързана е с времевите и пространствените характеристики на съответната система на управление, със субординацията на целите и съподчинеността на нивата на управление;
- непрекъснатост - последователност от действия, свързващи общата идея, конкретизирана в дългосрочните цели и етапите на осъществяването ѝ. Етапите на изграждането на визията, разработването на мисията, целеполагането и изборът, формулирането и реализацията на стратегиите са обвързани в непрекъсната последователност.

При непрекъснатост на процеса се гарантира ефективна обратна връзка. Корективните въздействия, породени от промяната на средата, могат да бъдат своевременно отразени без прекъсване на процеса на целенасочено функциониране на системата.

Субектите на стратегическото управление са структурите, овластени да вземат решения. Това най-често са органите на държавно управление, на местната администрация, неправителствени организации и структури на гражданското общество, на бизнеса и др. Като всяка система преминава през различни етапи на развитие, които свързват общата идея, въплътена във визията на организацията с предприеманите практически действия по нейното реализиране.

Визията за бъдещето е двигателят за развитието на съответната система. За да се реализира една визия, на първо място следва да се направи анализ на средата, в която се включва процесът на наблюдение на компонентите на макросредата и микро средата, с цел определяне на настоящите и бъдещите възможности и заплахи.

Стратегическите цели трябва да бъдат ръководство за осъществяване на политиката в основните направления или предметните функции - маркетинг, финансовата и инвестиционната стратегия и управлението на човешките ресурси, анализ на средата за сигурност и др.

Всяка стратегия води до резултати, които се проявяват в бъдещето и се формират под въздействието на контролируеми и неконтролируеми фактори, които влияят върху поведението на организацията.

Следва да посочим, че на държавно ниво стратегическото управление преминава най-общо през три нива:

национално ниво, което е свързано с определяне на правните принципи и норми по отношение на организацията на управлението, координацията между субектите на стратегическо управление (министерства и ведомства; имплементиране на европейското законодателство и др.);

средно ниво – координация на действията на държавните органи по вертикала и хоризонтала – икономически сектори, региони, ред и сигурност, здравеопазване, образование, социални дейности, опазване на околната среда, инфраструктура. На средното ниво влияят социодемографската характеристика на населението и капацитетът на наличните стратегически ресурси – материални, човешки, финансови, информационни.

местното ниво - координация на органите на местното самоуправление и местните администрации.

Стратегическото управление в сферата на сигурността и в частност на министерството на вътрешните работи се характеризира със своите специфични особености, което налага и различни подходи при неговото прилагане и търсене на най-оптимални варианти за успешни управленски подходи.

В настоящия труд ще разгледаме управлението на системата на МВР и възможностите за прилагане на аналитични модели за анализ на корупционния риск с цел подпомагане стратегическото управление и усъвършенстването на една сложна система, изградена от множество различни компоненти каквато е системата на министерството на вътрешните работи.

Като част от държавната администрация и системата за сигурност, Министерството на вътрешните работи е специализиран правозащитен орган на изпълнителната власт, ангажиран пряко с провеждането на държавната политика за гарантиране на вътрешната сигурност на страната.

Процесът на управление на МВР трябва да гарантира постигане на конкретен ефект - защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и противодействие на престъпността.

Следва да отбележим, че системата на МВР има множество разнородни функции – опазване на обществения ред, борба с престъпността, защита на националната сигурност, опазване на държавната граница, охрана на стратегически и особено важни обекти, разрешителен и лицензионен режим, издаване на документи за самоличност, гражданска защита, защита при бедствия, аварии и катастрофи, осигуряване на пожарна и аварийна безопасност, контрол на пътното движение и др.

Всяка функция сама по себе си е отделна система, изискваща правилно и ефективно стратегическо управление. Горното се постига чрез реализиране на три основни функции за отделните системи:

Първата е насочена към постигане на целите, т. е. осъществяване на определени дейности и поведение, чрез които се постигат нормативно определени цели;

Втората е свързана с корекция на системата, при която на основата на получената обратна информация се коригира поведението, за да се постигне поставената цел по най-икономичния и бърз начин.

Третата основна функция е усъвършенстването, т. е. подобряването на процеса на целеполагане, на регулиране, на адаптация, на самоорганизация, усъвършенстване на основните управленски функции, чрез които се постига по-доброто функциониране на самата система.

Можем да заключим, че целеполагането, регулирането и усъвършенстването са трите основни функции на всяка система за управление.

Както посочихме по-горе системата на МВР и нейните органи като субект на самостоятелно управление имат за свой обект на въздействие обществените отношения, свързани с гарантиране вътрешната сигурност на страната и упражняват въздействие за разкриване на правонарушенията в тази област, за откриване и отстраняване на причините и условията, които ги пораждат, за укрепване на законността и установения в обществото конституционен и правов ред⁵⁴.

Затова управлението трябва да се разглежда като атрибут на системата, като качество, присъщо на системните образувания, и заедно с това като въздействие на системата.

Процесът на управление е задължителен за всяка система на държавния, респ. системата на МВР и се състои в най-целесъобразното реагиране на непрекъснатите изменения във вътрешната и външната среда. По този начин се съхранява качествената определеност на системата, като се осигурява нейното усъвършенстване.

Управлението на определена система, вътрешните ѝ закономерности като процес, структурата на определена система и по-точно система за управление на обществените отношения, свързани със защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и противодействие на престъпността, каквато е МВР, я определя като динамична, с определени качествени характеристики.

Системата на МВР и нейните органи като субект на самостоятелно управление имат за свой обект на въздействие обществените отношения, свързани с гарантиране вътрешната сигурност на страната и упражняват въздействие за разкриване на правонарушенията в тази област, за откриване и отстраняване на причините и условията, които ги пораждат, за укрепване на законността и установения в обществото конституционен и правов ред.

В цялост МВР е една управляема система, съставена от множество взаимосвързани управляеми системи. Като такава тя притежава свойства, които я различават от другите системи от държавното управление.

Тези различни по своята същност свойства допълват общите, присъщи на всяка социална система, като - цялостност, делимост, взаимосвързаност, специфични свойства. От

⁵⁴ Виж Николов, И. Теория на социалните системи за управление, т. 1. С, 1981, с. 59.

гледна точка на характера на изпълняваните функции и предоставените й компетенции, системата МВР е специализиран правоохранителен орган, осъществяващ правомощията си в областта на осигуряването на вътрешната сигурност на държавата. Тя се характеризира със строга йерархичност.

Като социално управляема система към МВР могат да се предявят следните изисквания, необходими за правилната организация на всяка една такава система:

Детерминираност (зависимост) на елементите на системата, т. е. всеки елемент оказва влияние на останалите, с които се намира във връзка и подчиненост, като съответно измененията във всеки един елемент се отразяват на качествена характеристика на системата като цяло. Макар и с различни нормативно определени функции отделните структури на МВР са в пряка зависимост една от друга – например охраната на държавната граница е пряко свързана с функциите на структурите, които се борят с незаконната миграция.

Динамичност на социалната система МВР, т.е. външната среда оказва влияние и налага преустройство съобразно с приоритетите и промените във външно- и вътрешнополитическата обстановка - ръста, структурата и динамиката на престъпността, и с необходимостта от гарантиране на националната сигурност, опазване на обществения и гражданския ред, на правата и интересите на българските граждани, пресичане или предотвратяване на възникнала опасност за националната сигурност, адекватно противодействие на престъпността. Системата е длъжна да се адаптира към моментните изисквания на средата и да се трансформира по най-ефективния начин.

Наличие на управляваща структура- всяка система за управление, каквато е МВР, има изградени и действащи органи за управление, позволяващи, първо, да се изпълняват разпорежданията на висшестоящите субекти на управление в случая – министъра на вътрешните работи и главния секретар на МВР, както и се довеждат те до знанието на субординационните структурни звена. Управленската структура обаче е натоварена и с отговорността за изпълнение на решенията и реализиране очакванията на гражданското общество.

За реализиране на тези очаквания е необходимо изграждането на единна и правилната стратегия за изпълнение на основните задачи на МВР като в нея се поставят конкретни цели. Тези цели по своята същност представляват правилния образ на бъдещото, желаното от нас състояние на организацията, т. е. това, към което се стремим.

Както вече подчертахме Миистерството на вътрешните работи е една система, изградена от множество автономни системи в тясна симбиоза помежду си. В тази връзка, като система, изградена от взаимовръзки е необходимо да се създадат механизми за ефективно взаимодействие на тези връзки. Но сама по себе си системата на МВР не е изолирана от другите системи на държавно управление, местна власт, неправителствени организации и др, поради което е и необходимо изграждане на ефективни системи за взаимодействие и с тези органи. В тази връзка най-общо можем да разграничим два типа взаимодействие характерно за всички системи на управление:

вътрешно - осъществява се в рамките на йерархично подредената система на МВР между ръководството му и неговите структури при провеждане на основните дейности за защита на националната сигурност, опазването на обществения ред и противодействието на престъпността съобразно възложените им функции;

външно - изразяващо се във взаимодействие между тези структури на МВР и другите органи от системата за сигурност, органите на местно самоуправление и местната администрация, както и с органите на съдебната власт и другите, ангажирани с тези дейности органи.

За осъществяване на ефективно взаимодействие обаче е необходимо да се приложи и координация на това взаимодействие. В зависимост от вида, обхвата и целите на системата и характера на нейното управление, координацията се проявява по различен начин.

В теорията на управлението се детерминират два вида координация - вертикална и хоризонтална координация, между координиращия и координираните органи.

В системата МВР съществуват и двата вида координация:

„Вертикалната координация се осъществява в отношенията на висшестоящия орган с подчинените му органи на управление.“⁵⁵ При нея на практика се извършва съгласуване на частните интереси на отделната служба, дирекция или техен орган с общите, т. е. благодарение на нея отделните елементи от структурата на управляващата система МВР работят за общото постигане на целите, поставени пред системата. Вертикалната координация подпомага и съдейства за реализиране на цялостната функция по управление на системата, като посредством нея се осъществяват единство и съгласуваност на действията по йерархичен път.

Хоризонталната координация се свежда до взаимно съгласуване на действията на неподчинени организации и излиза извън рамките на координацията като предназначение на управлението. Хоризонтална координация в системата МВР съществува и се изразява основно под формата на съгласуване на действия на отделни структури, най-често чрез планове за съвместни действия.

Независимо от прилаганите модели на управление на системата на МВР същите следват принципите на върховенството на закона и изпълнението на основните функции, определени от законодателя, а именно – опазване на обществения ред, превенция и противодействие на престъпността и защита на националната сигурност на Република България.

Системата на МВР е част от системата за сигурност на Република България и като такава тя се определя до голяма степен от трайно изградените връзки на отделните нейни елементи, както вътре в самата нея, така и на координацията и взаимодействието на системата с другите системи от социалния, икономическия и политическия живот в страната.

В цялост политиката на Република България в сферата на сигурността се изгражда върху ценностите на демокрацията, на националната ни култура, основните права и свободи, на равните възможности за развитие на личността, както и на Конституцията на страната, международните актове и основополагащите актове за гарантиране на международната сигурност.

Прилагането на ефективни модели на управление на сектора за сигурност налага изготвянето и прилагането на стратегии за развитие на държавата, предполага консолидация и приемане на адекватни мерки както на национално, така и на международно ниво.

⁵⁵ Лунаев, А. Е. Координация в държавното управление. М., 1971 г., с. 72

С цел усъвършенстване на системите за взаимовръзка държавния апарат е създаден механизъм за координация и взаимодействие, изготвяйки стратегии и планове на между институционално ниво. Приемането през 1998 г. на Концепция за национална сигурност за пръв път даде насока за формулиране на определение за национална сигурност, което намери развитие в нормативната уредба чрез приемане на Закона за защита на класифицираната информация (2002г.) и Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ (2007 г.). През ноември 2015 г. са приети Закон за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност, Закон за Държавна агенция „Разузнаване“, Закон за Националната служба за охрана, Закон за военното разузнаване. Политиките за противодействие на рисковете и заплахите за националната сигурност и гарантиране защитеността на гражданите и демократичните институции са органична част от общите усилия в ЕС и НАТО, които водят до реализиране на визията за единно пространство на свобода, сигурност и правосъдие.

Като осъществява стратегическите приоритети по изграждането на една по-стабилна и демократична държава, в която гражданите да се чувстват защитени в упражняването на основните си права и задължения, страната ни се стреми към по-ефективното участие в дейностите на ЕС и НАТО.

Чрез стратегическото управление на сектор сигурност се цели постигане на готовност на институциите, обществото и гражданите за реагиране при висока динамика в средата за сигурност, както и на условията за реализиране на интересите на Република България. Общата и секторните политики за сигурност на Република България се основават на оценка на средата на сигурност, възможностите за осъществяване на националните интереси и тяхното развитие.

Както вече посочихме едно от основните предизвикателства за гарантиране сигурността на държавата, ефективното управление и постигане очакванията на гражданското общество е ограничаване размерите на корупцията чрез механизмите на държавно управление.

Различните прояви ни форми на явлението корупция затрудняват неговото еднозначно и точно дефиниране. В българското законодателство няма категорична правна дефиниция на понятието „корупция“. Етимологията на думата произлиза от латинската „*corruptio*“ - „продажност, поквареност“. Определение за корупция е дадено в Гражданска конвенция за корупцията на Съвета на Европа - „Искането, предлагането, даването или приемането, пряко или косвено, на подкуп или всяка друга неследваща се облага или обещанието на такива, което засяга надлежното изпълнение на някое задължение или поведението, което се изисква от приемащия подкупа, неполагащата се облага или обещаването на такава“.

Корупцията обикновено е свързана с такива сфери на дейност, в които държавата има монополни права или съществува възможност за упражняване на изключителни правомощия върху определени ресурси (законодателство, изпълнителна власт на национално и местно равнище, съдебна власт, контрол върху естествени монополи и др.). Предпоставки за възникване на корупция има там, където властта упражнявана произтичащите от нея влияния и правомощия. По силата на това обстоятелство корупционните практики са най-разпространени в онези сфери на обществения живот, в които определен обществен ресурс се намира под контрола на един или няколко служители. Упражняващият власт в този

контекст е ценен в качеството си на фактор, който може да задоволи някакъв частен интерес или да осигури доход.

Корупцията може да бъде открита практически във всички сфери на обществения живот. Тя е комплексен феномен, обусловен от спецификата на политическото и икономическото му развитие, бюрократическите традиции и управленските практики и социо-културната история на дадено общество. Корупцията се разглежда като сложно и многопластово социално, икономическо и политическо явление. Понятието „корупция” най-често се свързва със злоупотребата с икономическа, политическа, административна и съдебна власт, която води до лично или групово облагодетелстване за сметка на правото и законните интереси на личността, на конкретна общност или на цялото общество. В общественото пространство най-често корупцията се отъждествява с подкупа.

По-прецизно и пълно определение би могло да се даде като се очертае кръгът на престъпните състави, визиращи злоупотреба с власт и служебно положение, при което се накърнява държавния и обществения интерес за сметка на личното облагодетелстване.

Корупционните рискове се различават от другите видове рискове в стопанската, икономическата и социалната сфера, напр. здравеопазване, търговия и др. със своята степен на обществена опасност. Корупционните рискове най-често са свързани с умишлени действия на субектите, рисковете от тази категория не са случайни. Резултата от настъпването на дадено корупционно поведение е целен, засяга голям кръг от хора и има крайно негативни последици. Редно е обаче да посочим, че даден корупционен риск може да се дефинира и при неправилно обучение на състава, неправилно управление, както и при недостатъчно заплащане за положен труд. Тези фактори сами по себе си не зависят пряко от волята на лицето, което е субект на корупционно поведение, те са външни фактори и ненастъпването на последните изисква целенасочена политика на държавата.

Постоянен процес на идентифициране на рисковете, планиране и прилагане на адекватни мерки трябва укрепване на антикорупционната и етична култура не само в определена институция от публичния сектор, използвайки този модел, но следователно трябва укрепване на върховенството на закона и доверието на хората в публичния сектор като цяло.

Трябва също така да се дефинират отговорностите за ефективната подготовка и задълженията на ръководителите. Трябва да бъде определен ръководител на плана за интегритет и служители, които ще го осъществяват. Съобразно спецификите на организацията трябва да се определи коя методология е препоръчителна за прилагане. Срокове за провеждане на самия тест. Отговорности при изпълнение на правомощията, за (включително компетентния орган за налагане и налагане на санкции, ако се прецени, че такива мерки са правилни и необходими). Много важен фактор за успешното прилагане на теста е ангажираността на персонала.

Би било удачно да се приложи единен модел и стандарти на планове за интегритет на държавно ниво, като разбира се отчита спецификата на всяка една институция. Това би позволило на страната да създаде национална регистрация за интегритет в електронна, дигитализирана форма. По този начин ще се намалят рисковете от неточности при прилагането, а и също така ще се създаде и обща представа за риска от корупция сред служителите в публичния сектор, което до някъде ще доведе до възпиращ и превантивен ефект върху този вид служители.

Прилагането на тестовете за интегритет е свързано със строгото дефиниране на отговорността. Вменените правомощия на ръководството на определена организация включва и отговорности относно лоялността на служителите към тази организация. В този ред на мисли, считаме, отговорността за правилната организация и прилагане на тестовете за интегритет зависят изцяло от волята и усилията на ръководството на съответната институция. Ръководителят отговаря за законно установените задачи на институцията, организацията на дейността, управлението на персонала както и за правилното разходване на държавните средства. Задълженията на ръководителя, в това число и тези от сектора за сигурност включват отговорност за изготвяне на политики, организация на работата, лидерство и управление на риска. Рисковете трябва да бъдат предотвратени, намалени и ако е възможно елиминирани чрез контрол и надзорни мерки. Тези мерки включват и ефективен механизъм за проверка лоялността на служителите. Тъй като ръководителят на съответната организация не би могъл еднолично да осъществява този контрол е необходимо да се назначи ръководител на плана за интегритет, който трябва да отговаря за всички въпроси, свързани с плана за интегритет, включително пълното прилагане, неговото постоянно развитие и редовна комуникация по въпросите на плана за почтеност с ръководството на организацията и служителите. Всички служители трябва да бъдат задължени да се запознаят с плана за почтеност и да се съобразят с него, със съответните инструкции на ръководството или служителя, определен като ръководител на плана. За да се постигне пълното прилагане на плана за интегритет в която и да е институция е необходимо всички служители да приемат този план като неразделна част от вътрешните правила на институцията и на личната им почтеност в работата.

Последните мониторингови доклади на Европейската комисия посочват недостатъчните усилия на държавата в борбата с корупцията. Тук е мястото да разгледаме и борбата с корупцията в системата на МВР, тъй като тя е сочена като една от най-корумпираните системи в публичния сектор.

Корупцията в МВР в голяма степен може да обезсмисли всички организационни, функционални и санкционни антикорупционни мерки в различните сфери от обществения живот. Министерството на вътрешните работи има за задача да разкрива и разследва корупционните престъпления в обществото. Поради високата отговорност, с която е натоварено министерството, чувствителността към корупцията тук е по-силна и съответната реакция при корупционно поведение следва да е всеобхватна и безкомпромисна. В тази връзка през 2016г. е приета а Концепция за превенция и противодействие на корупцията в МВР 2016г. – 2020г., като в нея е приложен международно признатият 3-стълбов подход за превенция и противодействие на корупцията, като го адаптира към българските условия. В него са взети предвид публично декларираните национални приоритети, отчетен е натрупаният опит, добрите и лошите практики. Трите елемента на използвания подход са: Обучение, Превенция и Правоприлагане. Трите елемента са независими един от друг, като свързващите мерки в и между тях се разработват, усъвършенстват и изпълняват чрез годишни антикорупционни планове. Основната цел на Концепцията е постигане на реални и трайни резултати в превенцията и противодействието на корупцията в структурите на МВР. За постигане на основната цел е необходимо да бъдат установени уязвимите за корупция места и да се предприемат адекватни превантивни действия за ограничаване и отстраняване на корупционните практики в тях; да се насърчава изграждането на култура на прозрачност,

споделена отговорност, взаимна подкрепа и нетолерантно отношение към корупцията сред служителите на МВР; да се предприемат ефективни мерки по отношение на служителите, извършили корупционни действия; ръководителите в МВР да създават и усъвършенстват стабилни отношения на партньорство между своите структури и публичния и частния сектор.

Превенцията е най-ефективният способ за противодействие на престъпността във всичките ѝ проявени форми, включително и корупцията. Тя включва комплекс от мерки, насочени към установяване, ограничаване и отстраняване на криминогенните и виктимогенни фактори. Чрез нея се постига намаляване на престъпността и спестяване на разходи за нейното разкриване, разследване и наказване, повишаване сигурността на гражданите и на доверието им в способността на правозащитните институции да защитят правата и законните им интереси. Превенцията на корупцията в МВР обуславя разработването на цялостен пакет от мерки и стандартни оперативни процедури за защита на системата на МВР и за подкрепа на нейния най-ценен актив – работещите в нея служители.

Трябва да признаем, че корупцията в полицията и в съдебната система се възприемат като един от най-важните фактори, благоприятстващи разрастването на корупцията в целия публичен сектор. Тя генерира усещането за безнаказаност на корумпираните служители и обезверява обикновените граждани. Ето защо са необходимо значителни съвместни усилия за ограничаване на този проблем чрез съвместни инициативи за прилагане на превенционни механизми.

Като цяло корупцията подкопава функционирането на държавата и държавните органи на всички равнища. Ефективната уредба на противодействието на корупцията, прозрачността и почтеността при упражняването на държавната власт могат да укрепят правните системи и доверието в държавните органи. Борбата с корупцията трябва да се основава на доказателства за разпространението и формата на корупционните практики в дадена държава, на условията, които способстват за появата на корупция, и на правните, институционалните и другите стимули, които могат да се използват за предотвратяване, разкриване и санкциониране на корупцията.

Корупцията допринася за изграждането и поддържането на недоверието на гражданското общество към институциите, както и се явява възможност за изграждане на незаконни механизми на управление и контрол във всички сфери на социални, икономически, политически, съдебни и др.

Като орган, призван да гарантира националната сигурност и обществения ред в държавата, Министерството на вътрешните работи е изградило механизъм за борба с корупционните прояви на всички нива чрез създаването на нарочен орган дирекция „Вътрешна сигурност“. Същата е натоварена със задачи по превенция, предотвратяване и разкриване на престъпни прояви от страна на служители на МВР, в това число на корупционни прояви.

Сектор сигурност е част от сферата на държавното управление и е пряко свързан с правоприлагането, поради което за да отвърне на новите корупционни предизвикателства, същия трябва да кореспондира както с институциите на национално, така и на международно ниво.

Анализът на риска на корупционните практики е неизменна част от успешното стратегическо управление на която и да система. Като цяло борбата с корупцията не може да

бъде сведена до стандартен набор от универсални мерки, еднакви за всички сфери на публичния сектор. Необходимо е да се вземат предвид и специфичните рискови фактори. Необходимо е от всеобхватни стратегии за предотвратяване на корупцията, които водят до повишаване на прозрачността и почтеността във всички сектори на обществото и поставят акцент върху първопричините. Тези стратегии следва да се основават на оценка на заплахите, уязвимостите и рисковите фактори. Част от подхода на ЕС за борба с корупцията също така включва необходимостта от надеждни и ефективни мерки във връзка с почтеността, ефикасни системи за предотвратяване на корупцията и ефективни, отчетни и прозрачни държавни институции на всички равнища. Всеобхватният подход за борба с корупцията трябва да се основава на комбинация от превантивни и репресивни мерки. Това изисква независими и безпристрастни правосъдни системи, които прилагат ефективно законодателството за борба с корупцията чрез провеждане на безпристрастни разследвания и наказателни преследвания, и ефективни, пропорционални и възпиращи санкции, включително ефективното отнемане на придобитото в резултат на корупция имущество. Това от своя страна изисква стабилна правна и институционална уредба, достатъчен административен и съдебен капацитет, както и политическа воля за принудителни мерки.

В заключение можем да посочим, че противодействието и ограничаването на корупционните практики зависи изцяло и както от волята на правоприлагащите органи, така и от волята на самото гражданско общество. Изграждането на единни стратегии за превенция на корупцията, както и на отделни ведомствени планове спомага за целенасоченото, етапно и ефективно изпълнение на заложеното. Като това се постига при тясно взаимодействие на институциите на всички нива.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

Боев Ив., Криминалистическа техника, „ВСУ Черноризец Храбър”, 2006.

Боев Ив., Григоров Ив., Тепавичаров Н., Стойчева М., Серийни кражби, ВИ „Г. Димитров”-МВР, С. 1990.

Борба с измамите и защита на финансовите интереси на Европейския съюз, 2015. Европейски парламент.

Бояджиев, Г., Е. Ценков, Кр. Добрев Корупцията в 100 отговора. публикувано със съдействието на Американската агенция за международно развитие, 2000.

Бурцева, Е.В., Рак, И.П., Селезнев, А.В., Сисоев, А.В. Криминалистика, Тамбов, Издателство ТГТУ-2006.

Вакарелски, И., Криминалистика. С.: Наука и изкуство, 1978.

Велчев, Б. Престъпления против Републиката, С. 2014.

избягване на данъчни задължения, С.:Феня-2008.

Видолов, Ив. Тактика на освидетелстване в досъдебното производство, С., Феня, 2011.

Вучков, В. Доказателствени средства в наказателното производство. С.: Феня, 2006.

Геров, Г. Съвместни екипи за разследване В: Бюлетин на АМВР, Факултет „Полиция”, бр. 33, С. 2015.

Доклад на ЕС за борбата с корупцията с приложение за България, 2014, http://old.europe.bg/upload/docs/2014_acr_bulgaria_chapter_bg.pdf

Отчет за изпълнението на Националната стратегия за превенция и противодействие на корупцията в Република България (2015-2020). Решение №116 на Министерския съвет от 19 февруари 2016г. <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=956>.

Обобщен списък на Антикоруptionните инструменти и политики на Европейския съюз, www.csd.bg/fileadmin/user_upload/PRV/dobobsht_spisuk_anticorrupt_instrum.pdf

Пушкарлова, И. Форми на организирана престъпна дейност по Наказателния кодекс на Република България. С. 2011